

ג ל י ר נ ו ת ל ע י ר ו נ ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכיה בידי נחמה ליבוביץ - הטנה הטס עטרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

16

יתרו (ת"י"ז)

כ"ז

לא תשא את שם ה' אלוהיך לשוא כ"י....

הערה: לדברה ראשונה עיינו גליון יתרו חסי"א,
לדברה שניה עיינו גליון יתרו חסי"ג וכן ל"פוקד עון אבות" - חסי"ו.
לדברה חסיעית עיינו גליון "חסי"ז
לדברה עשירית עיינו "חסי"ט.

א. רמב"ן: כבר נחפרט זה הכתוב בדברי רבותינו, שהוא אסור להטבע בשם הנכבד לריק, כגון הנטבע על הידוע לאדם לשנותו או לקיימו: על עמוד של שיש שהוא של שיש והוא עומד לפנייהם ומכירין בו. ועל דרך הפשט יאסור עוד, שלא יטא על שפתיו השם הנכבד על חנם, כלשון (שמות כ"ג) "לא תשא שמע שוא", (תהלים ט"ז) "ובל אטא את שמותי על שפתי", כי הדבור יקרא כך, בעבור שיטא בו קול, וכן (זכריה ט') "מטא דבר ה'", וכן (ישעיה ג') "יטא ביום ההוא לאמור: לא אהיה חובט", שיטאקולו לומר כך, ובאמת שגם זה אסור ונקרא בלשון חכמים "מוציא שם שמים לבטלה"...

קאסוטו: לא תשתמש בשם ה' לכל דבר שוא, לא רק לשבועת שוא כפי הפירוש המקובל (אין זה אלא פרט, ואין כאן המקום לפרטים), אלא בכלל לכל מיני דברי שוא שבני אומות העולם משתמשים בעדם בשם אלוהיהם, כגון השבעות, כיטופים, ניתוחים, וכיוצא באלה.

(1) מהו נימוקו של קאסוטו לסטות מן הפירוש המקובל ומה צעקו על נימוק זה?

(2) הנוכל למצוא עוד נימוקים נוספים לפירושו של קאסוטו?

xx (3) היט להביא ראיה לאחד מן הפירושים הנ"ל מתהלים כ"ד "אסור לא בשא לשוא בפסו"?

ב. ברכות ל"ג: כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא.

פסיקתא רבתי כ"ב אמר רב זעירא: אם בשבועות שוא הכתוב מדבר, הרי אמר ל"לא תשבועו בשמי לטק" (ויקרא י"ט) - מה ח"ל: "לא תשא את שם ה' אלוהיך לשוא"? - שלא תקבל עליך שורה ואין אתה ראוי לשורה.

אור החיים: ... עוד ירמוז שלא יהיה נושא עליו שם ה' שהוא אלוהיו ואומר לכל שהוא איש יהודי ועובד ה' - והכתוב אומר שם ה' שהוא אלוקיך - לומר, שהוא מעבדיו ולא כן הוא, - ובכלל אזהרה זו שלא יראה עצמו צדיק יותר ממה שהוא.

(1) כיצד מפרש כל אחד מהנ"ל את המליה "נשא שם"?

(ט"ו לב ביחוד לדברי הפסיקתא - כיצד מפרש הוא את לשון פסוקנו.)

(2) איזה מן הפרושים הנ"ל נראה לך הקרוב ביותר לפשוטו של מקרא?

(3) היט להביא ראיה לאחד הפרושים הנ"ל מאחד הפסוקים שהביא הרמב"ן בפרושו? (שאלה א.)

ג. ראב"ע: ... והנה טעם לזכור השם פרושו: כאשר הוא, השם, אמת, כן יהיה דברו אמת. והנה אם לא יקיים דברו כאלו מכחיש את השם. ומנהג אנשי אצרים עד היום, אם ישבע אדם בראש המלך ולא יקיים את דברו הוא בן מות. ואלו נחן כופר משקלו זהב - לא יחיה, בעבור כי הוא בונה את המלך במרהטיא. אם כן למלך בשר ודם, כמה אלף אלפי מעמית חייב אדם להשמר שלא תכשילהו לשונו, לתת את פיו לחטא את בשרו לזכרו לשוא.

והנה ראינו בעבור שנשבועו בני ישראל על דבר פלגש בגבעה א מצאנו שגדלגו העובדים על הטבעה וכן אנשי יבש גלעד אנשים בשיים וסף... וגם ראינו שבקט טאול להרג את יובמן בנו והוא ./.

לא שמע את הטבועה (טמואל א' י"ד כ"ז). וראינו טבועה הטט רעב
לארץ בעבור שאול וביתו שעברו על טבועת הנשיאים שנשבעו לגבעונים
(יהושע ט') וכאשר נהרגו בית הדמיה אז "ויעתה ה' לארץ" (טמואל ב'
כ"א י"ד).

והכלל: לא מצאנו בעשרת הדברות שבר רק בכבוד אב ואם, ולא
עונש מפורט רק בע"ז ובנשיאות הטט לשוא. ורבים חושבים, כי הנוסח
הטט לשוא לא עבר עברה גדולה - ואני אראה להם, כי היא קשה מכל
הלאווין הבאים אחריו. כי הרוצח והנואף שהם עברות קשות לא יוכל כל
עם לרצוח ולנאוף, כי יפחד, ואשר הרגיל עצמו להטבע לשוא יטבע ביום
אחד טבועות אין מספר, וכל כך הוא רגיל בעבירה הזאת שלא ידע
שנשבע. ואם אתה מוכיחו - "למה נשבעת עתה"? או לשבע שלא נשבע
מרוב רגילותו בה, כי לפני כל דבור שידברו יקדימו טבועה, והוא
להם לשון צרות.

ואלו לא היה בישראל רק זאת העבירה לבדה תספיק להאריך הגלות
ולחוסין מכה על מכותיו. ואני אראה טעונם: כי הרוצח אם רצח
אויבו, מלא חמתו בנקמתו, גם הנואף כן לפי טעתו, והגונב מצא
הנאות לצרכו, ועד שקר להתרצות או להתנחם והנה הנשבע לשקר בכל עת
שאינו עליו טבועה, הוא מחלל שם שמים בפרהסיא בלא הנאה שיש לו.

טד"ל: הנה הנשבע לשקר לא לירא מדיני אדם, כי יאמינו בדבריו, ועל המעט
יקרה שחלל שם שמים. לכן אמר טאף אם ינוקה מדיניה אדם,
לא ינוקה מדיני שמים.

(1) טו את המקומות והמסומנים בקו. ("דברו" טל מי?)

(2) בנמוקים טובים דואה ראב"ע לנמק את חומרת העברה הזו
על יתר העברות - מה הם נמוקיו?

(3) מה ההבדל בין ראב"ע לבין טד"ל בחשובותם לשאלה: מדוע
נאמר ענש בדברה זו?

(4x) תחולל להביא ראיה מן התורה (בחומש אחר) לצדקת תפיסתו
של ראב"ע?

(5x) הטוה את פסוקנו לשמות כ"ג ז' ורש"י ד"ה כי לא אצדיק
רשע. במה יט בטוסק והוא סיוע לדברי טד"ל?

הטאלות המסומנות x קשות והמסומנות xx קשות ביותר, יפתור כ"א לפי הבנתו.
שאלות וגם חטובות נא לשלוח לנחמא ליבוביץ, קרית משה ירושלים

כל המנויים ששלמו 4.200 ל"י לשנה (או
1.200 ל"י לחצי שנה) התקיימה לילת 0.800 ל"י
(בבולים של 100 אד בהמחאות דאר) בגלל
ההעלאה בדמי הדאר.
אין הוספה זו בדרשת מן המנויים החתומים
על יותר מיליון אחד.